

بیست سال نقد ادبیات کودک

(۱۳۷۲-۱۳۷۴)

اشاره:

O سیدعلی کاشفی خوانساری

مطالبی که به طور مسلسل، با عنوان «بیست سال نقد ادبیات کودک» منتشر می‌شد، بخشی از پژوهش «گزارش نقد ادبیات کودک و نوجوان ایران ۱۳۵۸-۱۳۷۷» است که توسط سیدعلی کاشفی خوانساری و به سفارش معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی صورت گرفته بود. از آن جا که این پژوهش، به زودی توسط مؤسسه انتشاراتی طه (کتاب‌های نسیم) منتشر و به بازار عرضه خواهد شد، بخش اول از مطالب مربوط به سال‌های باقی مانده، به صورت چکیده و مختصر، در این شماره مرور شده است.

۱۳۷۲

بود. در این شماره، مقاله‌های ترجمه و تألیفی از محسن کریمی، منصوره راعی و... به چشم می‌خورد. گزارش شورای کتاب کودک، در این سال دو شماره منتشر شد که شامل گزارش‌های داخلی شورا، اخبار بین‌المللی، گزارش‌های گروه بررسی و... به قلم معصومه سهراب، منصوره راعی و... بود. جزوه ۱۶ صفحه‌ای «گزارش وضع نشر کتاب‌های کودکان و نوجوانان»، در تیر ماه و جزوه ۴۲ صفحه‌ای «گزارش وضع نشر و فهرست کتاب‌های مناسب (۱۳۷۱)»، در زمستان از سوی همین مؤسسه منتشر شد. نشریه جدیدی که در این سال پا به میدان گذاشت، نشریه‌ای داخلی اما معتبر بود به نام «ماهنامه کتابخانه کانون» که با تیراژ محدود هم‌چون گزارش شورای کتاب کودک، در آذرماه سال ۷۲ پا به میدان گذاشت و در این سال، چهار شماره از آن منتشر شد. در هر شماره از این نشریه، چند مقاله ترجمه، فهرست نشریات و کتاب‌های ایرانی و خارجی تازه و فهرست گزیده مقالات فارسی و غیرفارسی آمده است. در شماره‌های سال ۷۲ این نشریه، دو مقاله ترجمه از کمال پولادی و ترجمه‌هایی از الهه ضرغام و فاطمه زمانی درج شده است.

در این سال، دو نشریه، ویژه‌نامه کتاب و ادبیات کودک منتشر کردند. ماهنامه کلمه که به صاحب امتیازی و مدیرمسئولی احمد مسجدجامعی و سردبیری مرتضی رضوان فر انتشار می‌یافت، شماره ۹ و ۱۰ (بهمن و اسفند ۷۲) خود را به ویژه‌نامه «فرهنگ و ادبیات کودک» اختصاص داد که بیش از نیمی از حجم

در عرصه ادبیات کودک، مهم‌ترین اتفاقات این سال، برگزاری نمایشگاه بین‌المللی آثار تصویرگران کتاب کودک، از ۸/۱۰ تا ۹/۵ و نمایشگاه بین‌المللی کتاب کودک و نوجوان تهران - بولونیا، از ۱۵ تا ۲۰ آبان بود. در کنار نمایشگاه تصویرگران، سمیناری بین‌المللی برپا شد که طی پنج روز ۱۵ مقاله داخلی و ۱۴ مقاله خارجی در آن قرائت شد. مرادی کرمانی، خسروژاد، منصوره راعی، نادر ابراهیمی، زهره قایینی، عذرا جوزانی از جمله سخنرانان این همایش بودند. در میان نشریات تخصصی این سال، باید نخست از رویش، نشریه نمایشگاه تصویرگران نام برد. رویش در شش شماره، در آبان ماه انتشار یافت. پیام احمد مسجدجامعی، معاونت جدید فرهنگی وزارت ارشاد، اخبار نمایشگاه، شعر و خاطره، چند مصاحبه و میزگرد، چند مقاله ترجمه از هادی تقوی و دیگران، مقالاتی از کاظم طلایی، مصطفی رحماندوست، عباس جهانگیریان، فریدون عموزاده خلیلی، پژوهشی درباره تصاویر کتاب‌ها و... در شماره‌های مختلف رویش درج شده بود. رویش در این سال، به سردبیری مسعود شهامی پور و همراه با صفحات انگلیسی چاپ شد. در شماره‌های رویش، اظهار امیدواری شده بود که انتشار آن ادامه یابد، اما با تغییر مسئولان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، نه‌تنها چنین نشد که نمایشگاه تصویرگران هم تعطیل شد. ضمناً در آذرماه، رویش یک شماره ویژه اصفهان منتشر کرد که به مناسبت برپایی نمایشگاه آثار تصویرگران در این شهر

مجله را شامل می‌شد. ماهنامه صنعت چاپ نیز بخش عمده‌ای از شماره ۱۳۲ (فروردین ۷۲) خود را به این موضوع اختصاص داد.

در عرصه کتاب، در سال ۱۳۷۲ شاهد آثار متعددی بودیم. کتاب «۱۷ مقاله درباره ادبیات کودکان»، به کوشش معصومه سهراب (مافی) منتشر شد. ناشر این کتاب، شورای کتاب کودک و حامی مالی آن، نمایشگاه تصویرگران بود. این مجموعه در حقیقت، گزیده

در عرصه ادبیات کودک، مهم‌ترین اتفاقات این سال (۱۳۷۲)، برگزاری نمایشگاه بین‌المللی آثار تصویرگران کتاب کودک، از ۸/۱۰ تا ۹/۵ و نمایشگاه بین‌المللی کتاب کودک و نوجوان تهران - بولونیا، از ۱۵ تا ۲۰ آبان بود

مصطفی رحماندوست، ۱۷ سخنرانی انجام شد که از جمله سخنرانان می‌توان به فرید فدایی، اسدالله شعبانی، نوشین موسوی، منوچهر احترامی، عذرا جوزدانی، مرتضی خسرونژاد، شکوه قاسم‌نیا، توران میرهادی، جعفر ابراهیمی، محمدعلی عسگری و ویدا کریمی اشاره کرد. در پنجمین مجمع علمی جایگاه تربیت (ویژه پرورش اجتماعی)، دکتر محمد مزیدی و مهدی امامی، مقاله «نقش ادبیات کودکان در پرورش اجتماعی کودکان و نوجوانان» را ارائه کردند.

از جمله پژوهش‌های منتشر شده در این سال، «کودک و ارتباطات» بود که توسط نادر درستی و غلامرضا رضایی، در مرکز پژوهش‌های بنیادی صورت گرفت و شامل دو بخش «سیر ارتباطات کودک» و «کودک و وسایل ارتباط جمعی» است. پژوهش دیگر سال، «بررسی وضع موجود امکانات پرورشی کودکان و نوجوانان کشور و یافتن راه‌های ارتقای بهره‌وری آن‌ها» بود که توسط ربابه شهبابی، در سازمان برنامه و بودجه انجام شد و به بررسی فعالیت‌های موازی کانون و پرورش فکری و کانون‌های پرورش آموزش و پرورش می‌پرداخت. تک‌شماره نشریه رویش (دوره سوم)، در خرداد ماه ۷۳، به مناسبت سمینار ادبیات کودک و به سردبیری شکوه قاسم‌نیا منتشر شد. در این نشریه، سرمقاله مصطفی رحماندوست، یادى از یمینی شریف، نوشته اسدالله شعبانی، یادى از سلمان هراتی، نوشته بیوک ملکی، مقاله‌ای درباره محمود کیانوش، نوشته اسدالله شعبانی، مقاله‌ای درباره پروین دولت‌آبادی، نوشته ناصر یوسفی، مقاله‌هایی از ناصر کشاورز، احمدرضا احمدی، م. آزاد، جعفر ابراهیمی، مقاله‌های ترجمه‌ای از زهره قایینی و نوشین موسوی، چند میزگرد و کتابشناسی و فهرست مقالات پیرامون شعر کودک و نوجوان درج شده است.

هفتمین شماره گاهنامه قلمرو که اولین شماره از دوره دوم حیات آن به شمار می‌آید، در سال ۷۳ منتشر شد. سردبیر جدید این گاهنامه، مهدی حجویی بود. نقدی بر یک مجموعه شعر بیوک ملکی، نوشته محمود کیانوش، مقالات ترجمه‌ای از مصطفی رحماندوست و

مقاله‌های منتشر شده در گزارش شورای کتاب کودک، طی سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ است که شامل ۹ مقاله تألیفی و ۸ مقاله ترجمه بود. نویسندگان مقالات تألیفی معصومه سهراب، لیلی ایمن، هوشنگ مرادی کرمانی، شبنم رضوی، توران میرهادی، عباس یمینی شریف، محمد هدایی و ثریا قزل‌ایاغ بودند.

رضا رهگذر، کتاب «صمدبهرنگی آن‌گونه که بود» را با هدف «نگاهی به قصه‌ها و آرای صمد بهرنگی»، در انتشارات برگ منتشر کرد. در این کتاب، زندگی‌نامه صمد، چند نامه از او و به او، بررسی داستان‌هایش، ریشه‌های قصه در ادبیات عامیانه آذربایجان، نگاه صمد به مذهب، نگاه طبقاتی و... بررسی شده است. «قصه‌گویی در خانه و خانواده»، نوشته آنا پلویسکی، به ترجمه مصطفی رحماندوست، در انتشارات مدرسه منتشر شد. مترجم در مقدمه کتاب، توضیح داده که برخی بخش‌های کتاب را حذف کرده و مثال‌های ایرانی را به آن افزوده است. این کتاب، شامل فصول چرا قصه‌گویی کنیم، چه وقت برای قصه‌گویی مناسب است، چه نوع قصه‌هایی برای گفتن مناسب است، چگونه قصه بگوییم و چند قصه مناسب قصه‌گویی است. خسرو آقاییاری نیز کتاب «آشنایی با کتابخانه‌های آموزشگاهی» را ارائه کرد که به تعاریف و اصول اولیه کتابخانه‌های مدارس می‌پردازد.

در عرصه تصحیح متون کهن، «نصاب الصبیان»، نوشته ابونصر فراهی، با تصحیح و مقدمه دکتر حسن انوری، در مرکز نشر دانشگاهی انتشار یافت که شامل مقدمه تحقیقی، تعلیقات، فهرست واژه‌ها و اعلام و شامل ۲۵ فصل اصلی کتاب و کلیه ضامم آن در ۷۳ صفحه بود.

کتاب «بچه‌ها هم می‌توانند قصه بسازند»، نوشته اسماعیل همتی که تجربیات مؤلف در زمینه آموزش قصه‌نویسی خلاق به کودکان را شامل می‌شود، در این سال منتشر شد. «کودکان و دنیای کتاب‌های کودکان»، ترجمه علی‌اکبر مهرافشار، ترجمه بخشی از مقالات بیستمین کنگره ادبیات کودک است که در سال ۱۳۶۴، در ژاپن برپا شده بود و مجموعاً ۲۰ مقاله را شامل می‌شد.

رفیع غفارزادگان، خاطراتی از جعفر ابراهیمی، معرفی یک کتاب قدیمی و هم‌چنین سیمای کودکان در ادب کهن، به قلم بابک نیک‌طلب، مقاله آموزش شعر به کودکان، نوشته فرخنده مفیدی، مقاله پیرامون شعر کودک، از اسدالله شعبانی، گزارش، مقاله‌شناسی و بالاخره کتابشناسی تحلیلی زمستان ۷۱ به کوشش غلامرضا منفرد و پیروز قاسمی، در این شماره آمده است. مسئول اجرایی قلمرو در این شماره، جواد جزینی بود.

اولین شماره گلبانگ، در دی ماه سال ۷۳، از سوی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان منتشر شد. مدیر مسئول نشریه، عبدالعظیم فریدون و سردبیر آن معصومه انصاریان بود. یادداشت مدیرعامل کانون، نشریه را «برای مربیان» و مطالب آن را درباره آنان ذکر می‌کرد. گرچه این شماره، شماره نخست ذکر شده، سردبیر از سردبیر قبلی، آقای علی فرخ‌مهر تشکر کرده است: «تجربه‌ها و کارهای تازه مربیان»، مطالبی درباره کودکان، هنر، ادبیات و کتابخوانی موضوعات اصلی نشریه، طبق برنامه اعلام شده سردبیر است.

گلبانگ هیچ‌گاه توزیع عمومی نشد و تنها در برخی کتاب‌فروشی‌های کانون، در معرض فروش قرار گرفت. مقاله «تأثیر کتاب‌های مصور بر کودکان»، نوشته سپیده شریفی و مقاله ترجمه‌ای از مجید عمیق، تنها مطالب نظری اولین شماره گلبانگ در حوزه ادبیات کودک به شمار می‌رود. دوره انتشار نشریه، در شماره اول آن ذکر نشده است. ماهنامه کتابخانه کانون، در این سال مرتب منتشر شد و به جز فهرست‌های مختلف، مقالات ترجمه‌ای از فاطمه زمانی (۳ مقاله)، کمال پولادی (۳ مقاله) و ویدا بهرامی داشت. دومین جلد از «کتاب‌شناسی دانش‌آموز»، از سوی «سما» (سازمان مدارس دانشگاه آزاد اسلامی) در زمستان ۷۳ منتشر شد که علاوه بر فهرست کتاب‌های مناسب دوره ابتدایی تا متوسطه و کتاب‌های اولیا و مربیان و نمایه‌های ناشران، نویسندگان، عنوان و موضوع، دربردارنده مقاله‌ای درباره کتابخانه است.

دومین جلد از «فهرست مقالات و نوشته‌های مربوط به کودکان و نوجوانان در مطبوعات ایران» که دربردارنده اطلاعات سال ۱۳۶۳ بود، در سال ۱۳۷۳، توسط کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان منتشر شد. این کتاب ۴۲۷ صفحه دارد و قیمت آن ۱۰۰۰۰ ریال است. کتاب شامل راهنما، فهرست مقالات درباره (۵۴۶ مقاله)، فهرست مقالات برای کودکان و نوجوانان (۲۹۵۶ مقاله)، نمایه عام و فهرست مجلات بررسی شده است.

«آشنایی با ادبیات کودکان و نوجوانان و معیارهای نقد و بررسی کتاب»، نوشته خسرو آقایاری، در این سال انتشار یافت. کتاب شامل چهار فصل است. فصل اول به تعاریف، فصل دوم به مبانی نظری و معیارها، فصل سوم به تاریخچه و فصل چهارم به انواع ادبیات کودکان و

نوجوانان می‌پردازد. در فصل دوم، معیارهای عقیدتی، تربیتی، سیاسی، فنی و هنری بررسی کتاب‌های کودکان ذکر شده است.

کتاب «فضل‌الله مهتدی»، نوشته رضا رهگذر، به معرفی زندگی و آثار «اولین قصه‌گوی ظهر جمعه رادیو ایران» و گردآورنده قصه‌های عامیانه اختصاص دارد. زندگی، آثار، آرا و اندیشه‌ها، دلتنگی‌ها، جنبه‌های فنی و هنری آثار صبحی مهتدی، در این کتاب بررسی شده است.

«از روزنامه دیواری تا روزنامه‌نگاری» هم کتابی است که محمد حیدری، برای مخاطب نوجوان نوشت و در آن، آشنایی با رسانه‌ها، سازمان یک نشریه، شرایط تهیه خبر و روش نگارش آن، چگونگی نگارش تفسیر و مقاله، گزارش مطبوعاتی، تقسیم‌بندی مطالب یک نشریه، ضوابط هنری و فنی لازم برای نشریات و حاصل کار ذکر شده است.

«کدام درست است؟»، مجموعه مقالات و مصاحبه‌های رضا رهگذر است که توسط حسین حداد، گردآوری شده است. یک مقاله (اصیل آباد) از پنج مقاله و هر پنج گفت‌وگوی آمده در کتاب، درباره ادبیات کودک است.

از دیگر کتاب‌های منتشر شده در این سال، «شاعران و شعرهای کودک ترکمنستان» است که به دو زبان فارسی و ترکمنی، توسط انتشارات الهدی و به کوشش عبدالرحمن دیه‌چی منتشر شد و شعرهایی از چند شاعر ترکمنستانی را انتخاب و نقل کرده و به معرفی شاعر پرداخته است. این کتاب از معدود کتاب‌های موجود به زبان فارسی، درباره شعر کودک جهان به شمار می‌رود. جلد دوم و سوم فهرست کتاب‌های مناسب چشمه (در یک مجلد)، از دیگر کتاب‌های سال است که از سوی کافل (سازمان اسلامی بین‌المللی دفاع از حقوق کودکان) منتشر شد و به معرفی ۵۰۸ کتاب مناسب انتخاب شده از میان کتاب‌های سال ۶۹ و ۷۰، در پنج گروه سنی می‌پردازد. «با زبان محبت»، زندگی‌نامه داستانی جبار باغچه‌بان، نوشته محمدرضا اصلانی، در حوزه هنری منتشر شد و «الفبای نوشتن»، نوشته مریم روحانی نیز توسط شرکت رجای فرهنگی انتشار یافت.

در این سال، جلد دوم «فرهنگنامه کودکان و نوجوانان» منتشر شد که مدخل‌های ادبیات کودکان و نوجوانان (۵/۵ صفحه)، ادبیات کودکان و نوجوانان جهان (۵/۵ صفحه) و ادبیات کودکان و نوجوانان در ایران (۵ صفحه) را دربر می‌گیرد. نویسنده هر سه مدخل، توران میرهادی است.

از جمله گزارش‌هایی که در این سال چاپ و در تیراژ محدود توزیع شد، «فهرست کتاب‌های مناسب کودکان و نوجوانان ۱۳۶۰ - ۱۳۷۰» است که در ۹۲ صفحه، به کوشش فروغ جمالی و توسط شورای کتاب کودک منتشر شد. این گزارش، شامل فهرست کتاب‌ها در سه مقطع پیش دبستان، دبستان و نوجوان است و نمایه کتاب‌ها و نویسندگان را هم شامل می‌شود. بیشترین کتاب در این فهرست، از میان نویسندگان ایرانی، متعلق به مصطفی

رحماندوست است. «گزارش وضع نشر و فهرست کتاب‌های مناسب سال ۱۳۷۲» هم در ۳۶ صفحه، از سوی شورای کتاب کودک انتشار یافت.

از دیگر اخبار این سال، می‌توان به راه‌اندازی «دفتر ادبیات مذهبی کودک و نوجوان» اشاره کرد که از سوی محمدرضا زائری، سید محمد سادات اخوی و سید علی کاشفی خوانساری بنیاد گذاشته شد و چند جلسه شب شعر عمومی و جلسات هفتگی در زمینه‌های نظری داشت. این دفتر بعدها تغییراتی کرد که از جمله دفاتر انتشارات کانون پرورش شد و مسئولان دیگری یافت.

مجوز نداشتن برخی نشریات امضاکننده، وعده برگزاری جشنواره مستقل مطبوعات کودک را از سوی وزارت ارشاد و با مشارکت کانون داد.

خبر دیگر، برگزاری دوره آموزشی «روزنامه‌نگاری توسعه با تأکید بر حقوق زن و کودک»، در مرکز گسترش آموزش رسانه‌ها، با همکاری یونیسف و با حضور تعدادی از نمایندگان مطبوعات کودک بود.

در عرصه مطبوعات تخصصی کودک، مهم‌ترین اتفاق سال ۷۴، انتشار اولین شماره «پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان» در تابستان بود؛ فصل‌نامه‌ای که به

سال ۷۴، مصادف بود با انتشار پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان، تشکیل خانه روزنامه‌نگاران جوان، نمایشگاه بین‌المللی تخصصی کتاب کودک در شهر کتاب و جشنواره قصه‌های قرآنی

۱۳۷۴

سال ۷۴، مصادف بود با انتشار پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان، تشکیل خانه روزنامه‌نگاران جوان، نمایشگاه بین‌المللی تخصصی کتاب کودک در شهر کتاب و جشنواره قصه‌های قرآنی.

خانه روزنامه‌نگاران جوان، در اواخر سال، زیر نظر معاونت مطبوعاتی وقت، علی‌اکبر اشعری و به مدیر عاملی محمدرضا زائری تأسیس شد. هدف اولیه آن، آموزش روزنامه‌نگاری به نوجوانان و حمایت از روزنامه‌نگاری تجربی و دانش‌آموزی بود که این فعالیت‌ها با انتشار مجلات مختلف کتاب، جزوه، برگزاری جشنواره‌های مختلف و... همراه شد.

نمایشگاه بین‌المللی تخصصی کتاب کودک و نوجوان، همزمان با تأسیس شهر کتاب، از سوی شهرداری تهران و با همکاری انجمن فرهنگی ناشران کتاب کودک، در آذرماه برپا شد. طراحان نمایشگاه، محمدرضا توکل صدیقی، رضا هاشمی‌نژاد و محسن یگانه بودند که با همکاری رئیس شهر کتاب، فخرالدین انوار، این نمایشگاه را برپا کردند. در این نمایشگاه، چندین میزگرد و سخنرانی درباره کتاب کودک برپا شد. در ششمین سمینار «مجمع علمی جایگاه تربیت» که ویژه تربیت دینی بود، سیدعلی کاشفی خوانساری، درباره نقش ادبیات کودک در تربیت دینی کودکان و محمدرضا مخبر دزفولی، درباره «جایگاه مطبوعات کودک و نوجوان در تربیت دینی» سخن گفتند. اتفاق دیگر سال، تأسیس پژوهشکده تعلیم و تربیت، در دی ماه بود که ابتدا تصور می‌رفت منشأ کارهای علمی مفیدی در عرصه ادبیات کودک شود که چنین نشد و کارهای آن منحصر به آموزش رسمی باقی ماند.

اتفاق مهم دیگر سال، نامه مدیران مسئول و سردبیران ۱۸ نشریه کودک و نوجوان، به رئیس جمهور و درخواست برگزاری جشنواره مستقل مطبوعات کودک و نوجوان بود.

این نامه لحنی تند داشت. معاونت مطبوعاتی، در پاسخی به این نامه، ضمن اشاره به منتشر نشدن و

طور منظم، انتشار آن تا به امروز ادامه داشته است و پایدارترین نشریه تخصصی ادبیات کودک ایران به شمار می‌آید. در این سال، صاحب امتیاز و مدیر مسئول و سردبیر این نشریه، مهدی حجوانی و مدیر داخلی آن غلامرضا منفرد بود. شماره اول پژوهشنامه، ویژه شعر بود. نویسنده در سرمقاله شماره اول، دلایل انتشار نشریه را به تفصیل شرح داده است. مقاله «شعر هم‌چون بازگشت به کودکی»، نوشته قیصر امین‌پور و سه مقاله ترجمه، به قلم حسین ابراهیمی (الوند)، مصاحبه با وحید نیکخواه آزاد، فرهنگ شاعران کودک و نوجوان در ایران، به کوشش حسین حداد، مطبوعات فصل، به کوشش ویولت رازق‌پناه، معرفی یک پایان‌نامه، کتاب‌های فصل که توسط دو شورا بررسی و گزینش شد و به بررسی کتاب‌های زمستان ۷۳ می‌پرداخت و نقدهایی از جعفر ابراهیمی (شاهد)، سوسن طاق‌دیس و مصطفی رحماندوست، در اولین شماره این مجله آمده است. شورای اول بررسی کتاب‌ها شامل سوسن طاق‌دیس، بابک نیک‌طلب و غلامرضا منفرد و شورای عالی شامل مصطفی رحماندوست، سوسن طاق‌دیس، فریدون عموزاده خلیلی، شکوه قاسم‌نیا و مهدی حجوانی بود.

دومین شماره پژوهشنامه هم ویژه شعر است و سومین شماره پژوهشنامه که در زمستان ۷۴ چاپ شد، به «نقد داستان» اختصاص دارد.

دو شماره از پویش، در این سال منتشر شد و به این ترتیب، دوره دوم حیات خود را آغاز کرد. شماره چهارم نشریه پویش (بهار و تابستان ۷۴) به سردبیری محمدرضا سرشار، در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان منتشر شد. این نشریه «فصلنامه ویژه مباحث نظری مربوط به هنر و ادبیات کودکان و نوجوانان» معرفی شد. مدیر داخلی آن، حسین حداد بود. «کودکان، افسانه‌ها، حکایت‌ها»، به انتخاب مرضیه طهمورثی‌نژاد، «هشت فایده دیگر قصه‌گویی»، نوشته مصطفی رحماندوست، مختصات یک شعر خوب کودکان، نوشته جعفر ابراهیمی شاهد، معرف کتابی قدیمی به کوشش مسعود میرعلایی، کودکان در آینه ادبیات کهن، به

کوشش حسین حداد و محمدرضا سرشار، مقالات ترجمه‌ای از هدیه شریفی، مجید عمیق و کمال پولادی، نقدهایی از مهدی جوانی و مسعود میرعلایی، پژوهش «چند پرسش اساسی در پیرامون کتاب‌های خردسالان و کودکان»، از شخصی نامعلوم و «گرایش‌های مطالعاتی کودکان و نوجوانان»، از بهمن کاظمی، تازه‌های کتاب، مقاله‌نامه نیمه دوم سال ۷۲، خبرها و کتابشناسی تحلیلی (کار گروه بررسی کتاب کانون)، در این شماره آمده است. پنجمین شماره پویش (پاییز و زمستان ۷۴)، در حجمی بیشتر منتشر شد. «پرسه در متون»، از مرضیه طهمورثی‌نژاد، «وضع کتاب‌های ترجمه‌ای کودکان و نوجوانان سال ۱۳۷۲»، نوشته محمدرضا سرشار، «مآخذشناسی توصیفی کتاب‌های نظری کودکان و نوجوانان»، به کوشش حسین حداد، «بررسی تحلیل اطلاعات آماری فعالیت‌های فرهنگی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان»، پژوهش بهمن کاظمی «کودکان در آیین ادبیات کهن»، به کوشش محمدرضا سرشار و حسین حداد، فرهنگ داستان‌نویسان جنگ در مجلات کودکان و داستان‌های جنگ در آیین نمودارها، از حسین حداد، مقاله‌ای درباره آرایش کسندر، نوشته سپیده خلیلی، مقاله‌شناسی توصیفی از ناهید سلمانی، کتابشناسی تحلیلی، خبر، ترجمه‌هایی از کمال پولادی، مجید عمیق، حسین ابراهیمی، ویدا بهرامی، فاطمه زمانی، همایون جمیاری و فرهاد فیروزی، نقدهایی از مهدی الماسی و علی اصغر سیدآبادی، مصاحبه و گزارش در این مجله به چاپ رسیده است.

پرشماره‌ترین نشریه سال، گلبانگ بود که مجموعاً پنج شماره منتشر شد. در شماره ۲، مصاحبه با سیروس طاهباز درباره فرهنگنامه نوجوان، «شعر چیست؟ شعر خوب کدام است؟»، از اسدالله شعبانی، «وقتی سایه‌ها سنگ می‌شوند»، از جعفر ابراهیمی (شاهد) درباره شعر نوجوان (در شماره ۲ و ۳)، ترجمه‌ای از مجید عمیق و در شماره ۳، کتابخانه کودک و ترویج و توسعه کتابخوانی، نوشته کمال پولادی، گزارشی از کتابخانه کانون، پیشینه شعر امروز، از اسدالله شعبانی، «کودک، ادبیات، مربی، کتابخانه»، نوشته جنان سرپتی و در شماره ۴ «لحظه‌های حسی در شعر نوجوان»، از جعفر ابراهیمی، «رغبت‌ها و نیازهای کودکان و نوجوانان در مطالعه»، نوشته کمال پولادی، «نگاهی به وضعیت کتاب در کتابخانه‌های کودک و نوجوان»، نوشته زهرا دهبیمی، «قصه‌نویسی در مراکز فرهنگی هنری کانون»، نوشته شهرزاد غلامی درج شده است.

در گلبانگ شماره ۵ نام و عنوان مدیر مسئول حذف شد. ترجمه‌ای از مجید عمیق و ادامه مطلب جعفر ابراهیمی درباره شعر نوجوان، نقدی از پریسا کوشا، «قصه منظوم چیست؟» نوشته اسدالله شعبانی در این شماره و در شماره (شهریور ۷۴) مطبوعات کودک و نوجوان، روزنامه‌نگاری یا ادبیات، نوشته علی اصغر سیدآبادی،

ترجمه‌ای از مجید عمیق و ادامه مطلب جعفر ابراهیمی آمده است. گلبانگ در نیمه دوم سال، تنها یک شماره منتشر شد که پژوهشی درباره قصه‌گویی و پژوهشی درباره کتابخانه‌ها، مقاله‌ای درباره کتاب تصویری، از کمال پولادی، مقاله جعفر ابراهیمی و نقدی از ماندانا صادقی در آن درج شده است. در عرصه کتاب، مهم‌ترین کتاب سال «کتابشناسی توصیفی کتاب‌های کودکان و نوجوانان» (۱۳۵۷ - ۱۳۷۲) بود که توسط فرزانه طاهری قندهاری، شهرزاد طاهری لطفی و میترا طاهری لطفی، در دفتر پژوهش‌های فرهنگی تدوین شد و در کانون پرورش فکری به چاپ رسید. در مقدمه کتاب ضرورت کار، پیشینه کار و فهرستی از کتابشناسی‌های مختلف مربوطه و پایان‌نامه‌ها، منابع، محدوده کار، شیوه تنظیم، روش استفاده و نوشته‌ای با عنوان سپاسگزاری آمده است. در پایان، فهرست سه جلدی، شامل اطلاعات ۷۴۶۲ کتاب، فهرست جوایز، نقدها، نام کسان، موضوع و ناشران درج شده است.

جلدهای پنجم و ششم فهرست کتاب‌های مناسب کانون، در این سال منتشر شد. جلد پنجم، شامل معرفی ۲۰۱ عنوان کتاب، از میان ۶۵۹ کتاب بررسی شده در سال ۱۳۶۹ و جلد ششم، شامل اطلاعات مربوط به ۴۸۷ عنوان کتاب گزینش شد از میان ۲۰۱۲ کتاب انتشار یافته در سال‌های ۷۰ و ۷۱ بود.

سومین جلد «کتاب‌شناسی دانش آموز»، در زمستان ۷۴، از سوی سازمان مدارس سما انتشار یافت. در این جلد، علاوه بر فهرست و مشخصات کتاب‌های مناسب دوره دبستان، راهنمایی، متوسطه و اولیا و مربیان، دو مقاله برگزیده و پنج فهرست الفبایی عنوان، پدیدآورندگان، ناشران، موضوع و آدرس و تلفن ناشران آمده است. از معدود کتاب‌های مستقل این سال درباره ادبیات کودک، باید «ادبیات کودکان و نوجوانان؛ ویژگی‌ها و جنبه‌ها» را نام برد که پایان‌نامه بنفشه حجازی بود. این کتاب، شامل یازده فصل است: تعاریف و اهداف، تاریخچه ادبیات کودکان و نوجوانان، کودک کیست؟ انتخاب کتاب، انواع ادبیات کودکان و نوجوانان و ملاک‌های ارزشیابی، ادبیات کودکان و نوجوانان و وسایل ارتباط جمعی، تلخیص و بازنویسی و بازآفرینی و...، علاقه‌مند کردن کودکان به مطالعه، ادبیات کودکان معلول، نقد و ادبیات کودکان، ادبیات کودکان و صلح.

کتاب‌های دوجلدی «فرهنگ دبستانی»، تألیف گیتی شکری نیز در پژوهشگاه علوم انسانی منتشر شد و به این ترتیب، کتاب مرجع مناسبی برای نویسندگان کودک فراهم آمد. جعفر ابراهیمی در این سال، «بوی کال یاس» را در کانون برای نوجوانان منتشر کرد که علاوه بر مجموعه شعر، شامل حرف‌هایی درباره شعر (شعر در لحظه‌ها، لحظه‌ها در شعر) است.

کتاب دیگر، «قصه و قصه‌گویی» نوشته زهرا مهاجری است که به تاریخچه انواع قصه، شیوه‌ها، تاثیرها و مراحل قصه‌گویی می‌پردازد.

